נאשם אחד אי"ם לשבור את הראש לסניגור שימונה לו על־ידי בית־המישפט ושני ביצע רצח כדי לממן לעצמו סניגור כרוחו - מדוע

אין הם רוצים בסניגורים ממונים? איך לצאת מן המילכוד

לשבור את הראש לסניגור (הממונה)

עורך־דין אמריקאי מפורסם נשאל פעם, מדוע הוא מגן בחינם על רוצח. הרי לשם כך קיים המוסד של סניגור ממונה? „נכון", ענה עורך־הדין, „אבל הוא צריך סניגור טוב!"

במישפט אחד זה סיכם אותו עורך־דין את המוסד של סניגורים ממונים.

החוק מתיימר להיות שווה לכל. לכן, כל אדם העומד לפני שופט, בין אם הוא עשיר או עני, ייהנה מהגנה, מכיוון שהעשיר יכול לשכור לו את טובי עורכי־הדין, הנוקבים היום את שכרם ברבבות דולרים, ממנה המדינה גם לעני סניגור, המסתפק בשכר־הטירחה שמקציבה לו המדינה, ואשר כיום אינו עולה על כמה אלפי שקלים למישפט ארוך, מסובך ורב ישיבות.

עבריינים מיקצועיים קשורים בדרך־כלל לעורך־דין מסויים, המוזנק על־ידי בני־משפחותיהם או חבריהם ברגע שהם נכנסים למעצר. עבריינים עניים, הנאשמים בעבירה שדינה פחות מ־10 שנות מאסר, יכולים על־פי החוק שלנו להגן על עצמם, אם לא יכלו להרשות לעצמם לשלם לסניגור. אם הם מצהירים כי הם מחוסרי־אמצעים, בית־המישפט בודק זאת. ומאשר להם סניגור ממונה. גם נאשים שיש חשש כי הם חולי־נפש, רשאי בית־המישפט למנות להם סניגור, תמדינה תשלם את שכרו.

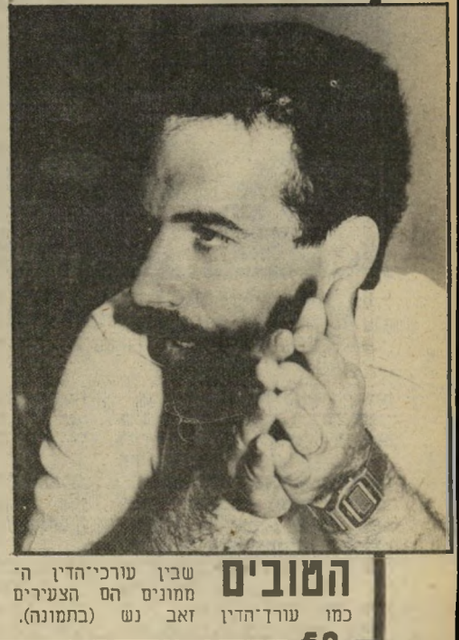

הטובים שבין עורכי־הדין הם ממונים הם הצעירים כמו עורך־הדין זאב נש (בתמונה).

אולם נאשמים בעבירות שעונשן מוות, מאסר־עולם או עשר שנות־מאסר, חייבים על־פי החוק ליהנות משירותיו של סניגור הממונה על־ידי בית־המישפט. הם אינם יכולים להגן על עצמם. אם לא הצליחו לשכור סניגור כרוחם, הם חייבים להסתפק בזה שמונה להם.

צעירים ונמושות

ה שוויון לפני החוק אומר, כי אם מצד המדינה מופיע פרקליט ממולח, בעל נסיון של שנים ארוכות במישפטים פליליים, ואשר מאחוריו עומד כל מנגנון מישרד־המישפטים המספק לו חומר מישפטי, תקדימים, שירותי מזכירות וקשרים מיקצועיים, יזכה הנאשם לסניגור ממונה.

בכל בית־משפט מחוזי בארץ יש רשימה של עורכי־דין, שהתנדבו להיות סניגורים ממונים. בדיקה ראשונית של רשימה זו מגלה מייד, כי היא מורכבת בדרך־כלל משני סוגים. מצד אחד עורכי־דין צעירים, שזה עתה סיימו את לימודיהם, המנסים לרכוש לקוחות ופירסום. הם מקווים כי ימונו למישפט רצח סנסציוני, שיעלה את שמם לכותרות. מייד אחרי שהשיגו פיר־סום כזה ולקוחות משלמים החלו מתדפ־קים על דלתם, הם ממהרים למחוק את שמם מתוך הרשימה.

הסוג השני מכיל את הנמושות של המיקצוע. עורכי־דין שהזדקנו בלי לזכות בתהילה. כאלה שלא הצליחו אפילו לר־כוש קליינטורה קבועה, שתשלם את הוצ־אות מישרדם, עורכי־דין קשישים, שב־קושי מרוויחים את לחמם. אלה יודעים כי עדיף שכר כסניגור ממונה על חוסר־עבודה.

שני סוגים אלה של עורכי־דין מתמנים לייצג את המיקרים הקשים ביותר, בהם תלויים חייו של אדם. הם אלה העומדים להתמודד עם הטובים שבפרקליטי־המדי־נה, כדי לתת לחברה ולנאשם אשליה של שוויון.

„אם תמנו לי סניגור, אשבור לו את הראש!" אמר חיים שושן, הנאשם בבית־המישפט המחוזי בחיפה ברצח איקה טו־בול, ובבית־המישפט המחוזי בתל־אביב ברצח מישל נחמיאס ושולמית שלי. שושן הסביר לשופט אליהו וינוגרד, כי הוא מעדיף להגן על עצמו ואינו מעוניין בסני־גור. אך בית־המישפט כבול בחוק. במיק־רה שבו נאשם אדם ברצח ואין לו סני־גור, חייב בית־המישפט למנות כזה. „אם תמנו לי סניגור, אני לא אשתף איתו פעולה," הכריז שושן לפני שהתיישב במקומו.

עבריינים נוקשים אינם רוצים סניגור ממונה. הם אינם סומכים עליו, מזלזלים ברמתו המיקצועית, וחושדים בו שהוא משתף פעולה עם המישטרה. כל פסיכולוג מתחיל יודע, כי מיצרך הניתן חינם אין כסף אינו זוכה בהערכה מרובה.

מאידך לבית־המישפט אין ברירה. במיקרים הקבועים בחוק עליו למ־נות סניגור ולקוות שהוא ימצא שפה משותפת עם הנאשם. לעיתים נכנע הנא־שם במהלך המישפט, כאשר הוא רואה את החקירות המתמשכות של התובע, ואינו מבין את משמעות המיסמכים המו־גשים לבית־המישפט.

ששת רונן, גבר בעל הפרעות נפשיות, שנאשם באונס מתמשך של נערה ברחוב מרכזי בתל־אביב, התרגל במשך המישפט לנוכחותו של הסניגור. כאשר החל המיש־פט, קם הסניגור, יצחק וינוגרד, שמונה על ידי בית־המישפט, ואמר: „אני מו־

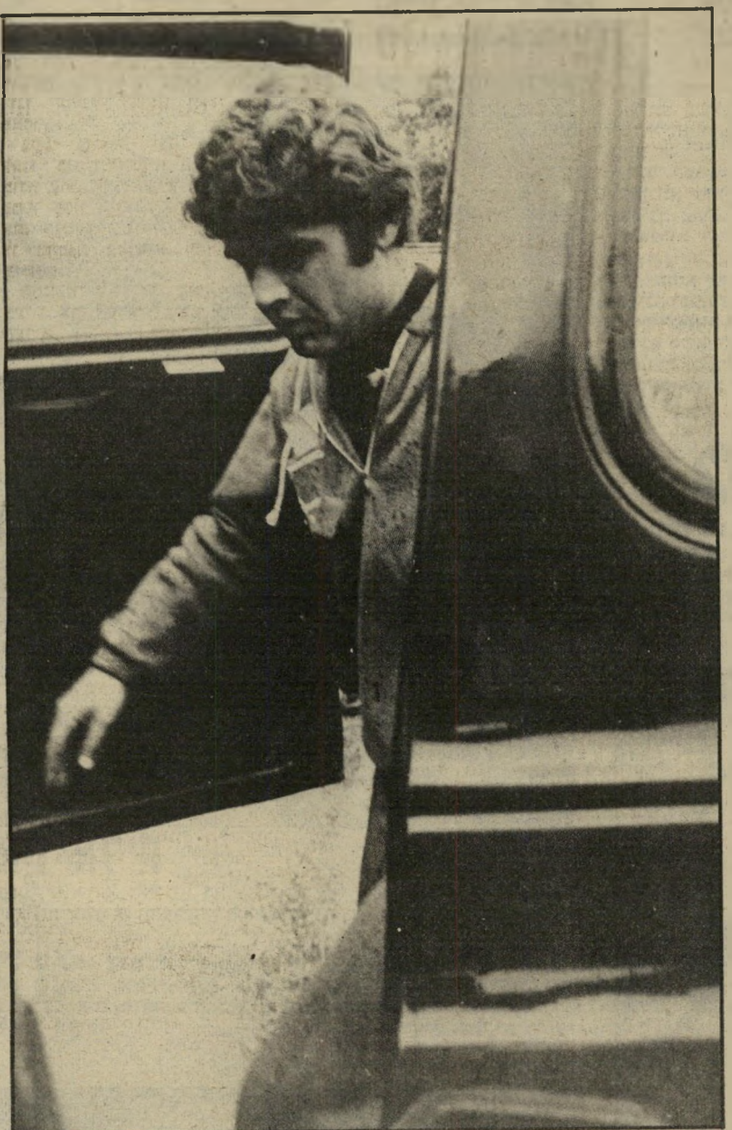

„לא רוצה!" אמר חיים שושן, כאשר בית־המישפט ביקש למנות לו סניגור. שושן, הנאשם בשלושה מיקרי רצח, מעדיף לעמוד לפני בית־המישפט בעצמו, ולא להיזקק לשירותיו של עורך־דין ממונה.

נאשם ברצח שארע עקב הברחת הרואין:

„אם תמנו לי סניגור — אשבור לו את הראש"